

Lessen uit het leven van Abram, Hagar en Sarai

door: Peter Cuijpers

Genesis 16

Overzicht van Abrams geschiedenis Genesis 12 - 16

Genesis 12:1-3	:	Abrams roeping en <i>Gods beloften</i> .
Genesis 12:4-6	:	Abrams gehoorzaamheid en geloof (A. 75 jaar. S. 65 jaar).
Genesis 12:7	:	Abram bevestigt in het geloof – <i>landbelofte gegeven</i> .
Genesis 12:8	:	Abram in de juiste positie (tussen Betel en Ai; tent; altaar).
Genesis 12:9	:	Abram ‘daalt’ verder af naar het Zuiderland (Negev - Egypte)
Genesis 12:10	:	Abram wordt beproefd (hongersnood).
Genesis 12:11-13	:	Abram staat op het punt Egypte binnen te trekken (ongeloof – list)
Genesis 12:14-20	:	Abram in Egypte – geen ‘zegen’ maar een ‘vloek’.
Genesis 13-14	:	Abram en Lot van elkaar gescheiden.
Genesis 15	:	Abram opnieuw bevestigt in het geloof – <i>beloften herhaald</i> .
Genesis 16	:	Abram - Sarai - Hagar (ongeloof en vleselijk handelen).

Hagars vlucht

‘Sarai nu, de vrouw van Abram, schonk hem geen kinderen, en zij had een Egyptische slavin, wier naam was Hagar. En Sarai zeide tot Abram: Zie toch, de HERE heeft mij niet vergund te baren; ga toch tot mijn slavin; misschien zal ik uit haar gebouwd worden. En Abram luisterde naar Sarai’ (Gen. 16:1-2).

Abram (85 jaar) en Sarai (75 jaar) vertrouwden niet langer op de HERE en grepen naar wat wij kunnen noemen ‘wereldse’ middelen of methoden om een kind te krijgen. Hagar, de Egyptische slavin werd door Sarai aan Abram tot vrouw gegeven. Hij ging tot haar in en zij werd zwanger (vs. 3-4a). Het kind dat hieruit voortkwam was Ismaël, een ‘wilde ezel van een mens’ (vs. 12). Ismaël is een type van (de werken van) het vlees. God laat niet met Zich spotten. Want wat een mens zaait, dat zal hij ook oogsten. Want wie voor zijn eigen vlees zaait, zal uit zijn vlees verderf oogsten (Gal. 6:7-8). De gevolgen voor Abrams huis waren dramatisch. We kunnen het als volgt samenvatten:

- Sarai was verachtelijk geworden in de ogen van Hagar (vs. 4b).
- Sarai voelde zich gekrenkt en veracht (vs. 5).
- Abram kreeg hiervoor de rekening gepresenteerd door Sarai (vs. 5).
- Abram trok zijn handen er vanaf en gaf Sarai de vrije hand om met Hagar te doen wat goed was in haar ogen (vs. 6).
- Sarai vernederde Hagar (vs. 6).
- Hagar vluchtte van haar weg (vs. 6).

Kommer en kwel. Dit zijn de gevolgen als wij niet langer op God vertrouwen en naar methoden grijpen die heel ‘menselijk’ zijn, maar tegen Gods principes indruisen. In de wereld (Egypte etc.) was dit soort draagmoederschap een veel voorkomend gebruik. God had tot drie keer toe beloofd dat Abram gezegend zou worden met een ontelbaar nageslacht. In plaats dat hij God op zijn woord nam, luisterde hij naar Sarai. Deze manier van handelen komen we ook in de christenheid

tegen: het is het zogenaamd pragmatisch denken. Als het ‘werkt’ is het goed! Het doel heiligt de middelen! Deng Xiaoping heeft eens gezegd: Het maakt niet uit of de kat wit of zwart is, als hij maar muizen vangt. Wij zijn zo doelgericht bezig dat praktisch alle middelen zijn geoorloofd om ons doel te bereiken. In dit geval was dat kinderen te krijgen. Het middel dat God had aangegeven, was geloof, godsvertrouwen. Sarai en Abram grepen echter naar een ander middel: Hagar, de Egyptische. Een werelds gebruik (de Egyptische) werd ingezet om het doel te bereiken. En met succes - het werkte! Ze kregen wat ze wilden: Hagar werd zwanger. Deze manier van denken en handelen was ‘vleselijk’. Hier werd niet voor de Geest gezaaid, maar voor het eigen vlees (Gal. 6:8). Wat hieruit voortkomt, levert dan ook alleen maar moeilijkheden op. Vanaf het moment dat Hagar merkte dat zij zwanger was, begonnen de problemen en was het gedaan met de rust en de vrede in het huis van Abram. Afgunst, jaloezie, twist, krenkingen, verwijten en vernedering. Kortom, het vlees begon zich bij alle betrokkenen te roeren.

Waar is het fout gegaan?

Het antwoord op deze vraag vinden we in Genesis 12:10, toen Abram naar Egypte trok, en misschien nog eerder: toen Abram zijn positie tussen Bethel en Ai verliet en steeds verder trok, naar het Zuiderland (Gen. 12:9). Ai betekent: ‘ruïne’, ‘puinhopen’. Ai is een beeld van wat de wereld voor een gelovige behoort te zijn. Een ruïne, een puinhoop. Ai zou in werkelijkheid pas zo’n zeshonderd jaar later tot een puinhoop gemaakt worden (Joz. 8:28). Zo is het ook met de wereld. De hele wereld ligt in het boze (1 Joh. 5:19). Het oordeel over de wereld is al door God geveld, maar zal in de [nabije] toekomst worden uitgevoerd (Openb. 6-19). Bethel betekent: ‘huis van God’. Wij zijn huisgenoten van God en ons oog is gericht op de hemel, op het Vaderhuis. Zolang we ons nog hier op aarde bevinden, zijn we ons bewust dat ons burgerschap in de hemelen is, waaruit wij ook de Heer Jezus Christus als Heiland verwachten (Fil. 3:20-21). Wij hebben hier dan ook geen vaste stek, maar een ‘tent’: een tijdelijk onderkomen. Wij zijn

Sarai geeft Hagar aan Abram (Gen. 16:3).

Charles Baron de Steuben.

vreemdelingen en bijwoners op de aarde (Hebr. 11:13).

Egypte is óók een beeld van de wereld. Maar in een ander karakter; nu niet voorgesteld als een puinhoop (Ai), maar in haar rijkdom, wijsheid en onafhankelijkheid van God. De geest van Egypte kenmerkt zich door de woorden: ‘(...) van mij zijn mijn Nijlarmen, zelf heb ik ze voor mij gemaakt’. (Ezech. 29:3,9). Egypte voelde zich niet afhankelijk van God, de Schepper. De Nijl met zijn zeven stromen was hun god, een afgod die zij als hun eigendom beschouwden. Daarom liet God in de eerste plaag over Egypte zien dat de Nijl Hém toebehoorde en Hij ermee kon doen wat Hij wilde. Hij had de macht om de levensader die door Egypte stroomde te veranderen in dode en stinkende rivier (Ex. 6:17-25).

Als wij onze ‘kijk’ op de wereld verliezen (Ai) en ons blindstaren op de rijkdommen en voorspoed van Egypte, begeven we ons op glad ijs (vgl. Lot in Gen. 13:10 en het volk in Jer. 42:7-22; 43:1-7). Hoe dichter een gelovige naar de grens van Egypte ‘afdaalt’, hoe gevaarlijker het voor hem wordt. Bij de eerste de beste beproeving (hongersnood) is het maar een kleine stap om onze toevlucht tot de graanschuren van Egypte te nemen. Zeker, we nemen ons voor daar als ‘vreemdeling’ te vertoeven (Gen. 12:10), maar als wij zonder God en niet in geloof Egypte binnentrekken, komen we onherroepelijk in de problemen (Gen. 12:11vv.). Gelukkig is God genadig en geduldig. Hij zorgde dat Abram weer veilig uit Egypte werd geleid, maar wel mét Hagar (Gen. 12:16). We plukken altijd de bittere en wrange vruchten van onze eigen gekozen wegen.

Waar is het nog meer fout gegaan?

Abram luisterde naar Sarai (Gen. 16:2; vgl. Gen. 3:6,12). Abram had niet de geestelijke kracht om zijn vrouw te vermanen en terecht te wijzen. Hoe kwam dit? Het rationele denken zal hierin zeker een rol hebben gespeeld, maar de hoofdoorzaak moeten we m.i. zoeken in Genesis 12:11vv. Abram had uit zelfbehoud zijn vrouw Sarai opgeofferd. Door hem kwam ze in een zeer benarde en pijnlijke situatie terecht. Als God niet had ingegrepen (Gen. 12:17), was het helemaal mis gegaan. Ondanks de afspraak die zij hadden gemaakt, de zogenaamde ‘liefdedienst’ die de aartsvader van zijn vrouw had gevraagd (Gen. 20:13), moet Sarai zich door haar man verraden hebben gevoeld. Hoewel zij hem gehoorzaamde en hem heer noemde (1 Petr. 3:6), moet dit bij haar diepe wonden hebben achtergelaten. De handelwijze van Abram en het feit dat hij met beschaamd hoofd door Faraó werd weggestuurd, had hun relatie geen goed gedaan. Het vertrouwen en respect voor haar man had een behoorlijke knauw gekregen. Maar dit heeft ook zijn sporen nagelaten in het leven van Abram. We mogen aannemen dat hij zich ten opzichte van zijn vrouw schuldig heeft gevoeld, maar we lezen nergens dat hij

zijn verkeerde gedrag tegenover haar heeft beleden. Hierdoor werd hij kwetsbaar en heeft hij aan gezag en geestelijke kracht ingeboet.

Zonde berooft ons van onze geestelijke kracht. We moeten hiermee dan ook zo snel mogelijk en op de juiste wijze afrekenen. Zonden die niet worden beleden, werken als bloedzuigers die zich aan ons vasthechten en ons langzaam maar zeker 'leeg' zuigen. Om weer in de juiste geestelijke toestand te komen, moeten we onze fouten, onze zonden belijden; zowel naar God toe alsook naar de ander. In dit geval Abram naar Sarai toe. We vragen ons wel eens af hoe het toch mogelijk is dat sommigen, die vroeger gekenmerkt werden door geloof en geestelijke kracht, zó zijn veranderd in hun denken en opvattingen? Deze geschiedenis helpt ons om deze vraag te beantwoorden. Het zouden dus wel eens onbeleden zonden kunnen zijn, waardoor er een vertrouwensbreuk in de relatie tussen man en vrouw is gekomen. Een vrouw is vaak de 'stuwende' kracht achter haar man. De satan zal altijd proberen om ons ten val te brengen (Gen. 3:1vv.). Als hij geen directe ingang bij de man vindt, gebruikt hij de vrouw. De duivel, de vijand en tegenstander van God, wordt in het Grieks 'diabolos' genoemd en betekent letterlijk 'door-elkaar-gooier'. Hij is erop uit om de scheppings-orde van God door elkaar te gooien. In Genesis zei hij [tot de vrouw]: 'Gij zult geenszins sterven, maar God weet, dat ten dage, dat gij daarvan eet, uw ogen geopend zullen worden, en gij als God zult zijn, kennende goed en kwaad' (Gen. 3:4,5). En nu zegt hij tegen de vrouw met zoveel woorden: 'Man en vrouw zijn gelijk aan elkaar! Lees zelf maar wat God hierover te zeggen heeft in Zijn Woord: U hebt Christus aangedaan. Daar is geen Jood of Griek, daar is geen slaaf of vrije, daar is geen man of vrouw; want u bent allen één in Christus Jezus (Gal. 3:28). Man en vrouw zijn gelijk en hebben in de gemeente ook dezelfde rechten'.

En de vrouw zag, dat de boom goed was om van te eten (...) en zij nam van zijn vrucht en at, en zij gaf ook haar man, die bij haar was, en hij at (Gen. 3:6). Hier in Genesis vinden we de oorsprong – het begin – van de handelwijze van de oude slang. Zijn gedachten zijn ons niet onbekend, en toch lukt het hem telkens opnieuw om voordeel op ons te behalen (vgl. 2 Kor. 2:10-11). Wie zegt dat vrouwen aan hun eigen mannen onderdanig moeten zijn, omdat de man [het] hoofd is van de vrouw (Ef. 5:22), trapt 'de slang op zijn staart' en krijgt met felle tegenstand te maken. Het 'zwijggebod' uit 1 Korintiërs 14:34 is door de tegenstander dusdanig uitgehold dat we er alle kanten mee opkunnen. Hij heeft de zaken zó door elkaar gegooid dat het kwade goed wordt genoemd en het goede kwaad; dat duisternis voorgesteld wordt als licht en licht als duisternis; het bittere gaat door als zoet en het zoete voor bitter (Jes. 5:20). Het is 'diabolos' gelukt gemeenten binnen te glippen en de zaak door elkaar te gooien. Adam luisterde naar Eva; Abram luisterde naar Sarai; Salomo luisterde naar zijn vreemde vrouwen; Achab luisterde naar Izébel; Herodes luisterde naar Herodias. Al deze dingen nu

zijn hun overkomen als voorbeelden en zijn beschreven tot waarschuwing voor ons, op wie de einden van de eeuwen zijn gekomen (1 Kor. 10:11).

Abram had niet de geestelijke kracht om 'nee' te zeggen tegen het voorstel van Sarai (vs. 2). En toen de zaak uit de hand liep, had hij ook niet de geestelijke kracht om als heer des huizes op te treden. Sarai manipuleerde Abram en gaf hem de schuld van de belediging die haar was aangedaan (vs. 5). In plaats dat hij zijn vrouw en haar slavin tot de orde riep (vgl. Fil. 4:2,3), trok hij zijn handen terug en liet hij het aan Sarai over om met Hagar te doen wat goed was in haar ogen. Dit kon natuurlijk nooit goed gaan! Sarai die nu van haar man de vrije hand had gekregen, vernederde Hagar, en zij vluchtte van haar weg (vs. 6). In velerlei opzicht maakte Abram hier een slechte beurt. Helaas heeft hij niet veel van zijn fouten geleerd (vgl. Gen. 20:1-18). Het is voor ons, mannen te hopen dat wij er wél iets van leren!

Hagar en de Engel des Heren

Hagar vluchtte weg van haar meesteres Sarai. *'En de Engel des Heren trof haar aan bij een waterbron in de woestijn, bij de bron aan de weg naar Sur'* (vs. 7). Hagers naam betekent 'vlucht'. Hagar is in deze driehoeksverhouding het grootste slachtoffer geworden. In haar wanhoop zag ze geen andere uitweg dan te vluchten – weg van Sarai! Een jonge zwangere vrouw op weg naar Sur, een stad vlakbij de Egyptische grens (1 Sam. 27:8). Hagar was dus op weg om terug te keren naar het land waaruit zij als slavin door Abram was weggevoerd.

Egypte is een beeld is van de wereld. Het is beschamend als mensen, die wij eerst uit de slavernij van Egypte hebben weggevoerd, door ons toedoen geen andere uitweg meer zien dan terug te keren naar hun oorsprong: de wereld (Egypte). 'Dan had Hagar maar meer respect moeten tonen voor haar meesteres', zult u misschien zeggen. Dat klopt! Maar vleselijk gedrag lokt een vleselijke reactie uit. Niet Hagar, maar Abram en Sarai waren hoofdvantwoordelijk voor dit drama. Zij waren bekend met Gods gedachten en beloften; Hagar was een onwetende. Zij hadden uit ongeloof het initiatief genomen om Hagar tot draagmoeder te maken. En toen het uit de hand liep, liet Abram Hagar ook nog eens als een baksteen vallen. Hagar voelde zich vernederd en verlaten. Alles waar zij op vertrouwd had, was voor haar weggevallen. Haar gedrag is zeker niet goed te praten, maar het wordt overschaduwd door het vleselijke gedrag van Abram en Sarai. Wat hier gebeurde is zeer ernstig. Hoe gedragen wij ons? Hoe gaan we met elkaar om? Hebben we ons wel eens eerlijk afgevraagd hoeveel Hagers er al door ons vleselijk gedrag zijn teruggekeerd naar Egypte? Voor Sarai was Hagar slechts een *slavin*. Ze heeft Hagar nooit bij haar naam genoemd. Het gedrag van Sarai en Abram heeft bepaald niet veel respect bij

Hagar afgedwongen. Laten wij daarom niet al te vlug en te zwaar over haar oordelen. Het ontbreekt ons vaak aan begrip en inlevingsvermogen.

Maar er was Iemand die wél begrip had voor Hagar: de Engel des Heren. Hij zocht Hagar direct op, terwijl Abram en Sarai dertien jaar taal noch teken kregen van de HERE. Alleen al hieruit kunnen we opmaken hoe de verhoudingen lagen en hoe God tegen dit gebeuren rondom Hagar aankeek. De Engel des Heren of de Engel Gods [Malakh Adonaj], is een aanduiding die zesenvijftig maal voorkomt in het Oude Testament. Hier in Genesis 16 is het de eerste keer. In vers 13 wordt de Engel vereenzelvigd met de HERE Zelf. Hij spreekt als God, stelt Zich aan God gelijk en maakt aanspraken op bepaalde voorrechten en eigenschappen die alleen God toekomen (Gen. 16:7-13; 21:17-18; 22:11-18; Ex. 3:2; Richt. 2:1-4; 5:23; 6:11-24; 13:3-22; Zach. 1:12; 3:1; 12:8). Voordat de Heer Jezus Mens werd, openbaarde Hij Zich als de Engel des Heren. Met de menswording van Christus houden ook de verschijningen van de Engel des Heren op. We mogen hieruit voorzichtig concluderen dat de Engel des Heren *Christus vóór* de vleeswording is.

Opmerkelijk dat Hij Zich de eerste keer vertoonde aan een weggevluchte Egyptische slavin! Bij God is geen aanzien des persoons. Christus is gekomen om het *verlorene* te zoeken en te behouden (Luk. 19:10). Vóór zijn menswording zocht Hij Hagar op, ná zijn menswording zocht Hij de Samaritaanse vrouw op (Joh. 4). Beide vrouwen waren 'outcasts'. Hagar was een geminachte en vernederde slavin. De Samaritaanse vrouw had bij haar stadsgenoten een slechte reputatie en de Joden keurden haar al helemaal geen blik waardig. Toch zijn dit de mensen waarvoor de Heer Jezus gekomen is. Hij zocht hen op en voor hén heeft Hij zich laten kruisigen.

Hagar, vanwaar kom je en waarheen ga je?

De Engel des Heren begon het gesprek met een vraag (vgl. Joh. 4:7). Deze manier van benaderen is ontwapenend. We geven de ander de kans zich te uiten. Mensen die angstig, teleurgesteld en wantrouwend zijn,

hebben de neiging om muren op te trekken waarachter ze zich verschuilen. Door vragen te stellen geven wij hun de mogelijkheid uit hun schuilplaats te komen en hun hart te luchten (vgl. 1 Kon. 19:9). Dat lukt vaak, maar niet altijd. Als Góð echter aan de mens een vraag stelt, moet hij wel uit zijn schuilplaats komen (vgl. Gen. 3:8-9). Wij kunnen voor God geen verstopperje spelen. Hij doorgrondt en kent ons. Hij kent ons zitten en ons opstaan, Hij verstaat van verre onze gedachten. Als wij ons op een heilloze weg bevinden, zal Hij alles eraan doen om ons op de eeuwige weg te leiden (lees Ps. 139). Dit deed Hij bij Adam en Eva, bij Hagar, en bij de Samaritaanse vrouw. En dat doet Hij ook bij u en mij. Want Hij leidt ons in de rechte sporen om zijns naams wil (Ps. 23:3).

Hij noemde Hagar bij haar naam. Ja, de slavin had een *naam*: Hagar. Abram en Sarai hadden het steevast over de 'slavin' (Gen. 16:2,5,6). De naam drukt onze persoonlijkheid uit: we 'zijn' iemand. God laat zélf een slavin in haar waarde. Zij 'is' iemand en daarom spreekt God haar aan bij haar naam. Als wij dit doen, scheidt dit een vertrouwensband. De ander voelt zich meteen gewaardeerd. Hij of zij kent mij! Is het u wel eens opgevallen hoeveel namen Paulus wist te noemen (zie o.a. Rom. 16:1-15)? Het waren niet de gemakkelijkste namen! Dit zegt iets over Paulus. Hij moet zich hierin hebben 'geoeffend'; hij was dan ook een echte herder. Wie meent een 'herderlijke' roeping van de Heer te hebben ontvangen, zal zich allereerst moeten toeleggen op het inprenten van namen. Een goede herder roept zijn eigen schapen bij name (Joh. 10:3). Als een herder zijn schapen bij name kent en roept, scheidt dit een vertrouwensband tussen hen.

Vanwaar komt gij en waarheen gaat gij? God weet precies vanwaar wij komen en waarheen wij gaan (Ps. 139). Dit was geen vraag om informatie, alsof het de Engel des Heren aan informatie ontbrak. Nee, het werd Hagar duidelijk gemaakt dat hier Iemand voor haar stond, die haar door en door kende. Iemand die volledig op de hoogte was van wat zich had afgespeeld, die ook wist waar de reis naar toe ging. Laten wij niet vergeten dat Hij, die Zich in genade om Hagar bekommerde, Dezelfde is die straks op de Grote Witte Troon zal zitten. De boeken die geopend worden om de (ongelovige) doden te oordelen (Openb. 20:11-15), zijn niet nodig om Hem informatie te verschaffen – zoals een rechter vandaag de dag eerst de 'stukken' moet doornemen om een oordeel te kunnen uitspreken. Nee, Hij is de Alwetende! Hij weet waar wij vandaan komen, wat wij gedaan hebben, en waar wij naar toe gaan. Ik geloof dat elk mens die zich op een *heilloze* weg bevindt, vroeg of laat een ontmoeting krijgt met God. Vandaag kunnen wij Hem nog ontmoeten bij de 'bron': in en door zijn Woord wil God tot ons spreken. De Heiland wil ons te drinken geven van het water dat springt tot in het eeuwige leven (vgl. Joh. 4). Straks zit Hij als Rechter op de troon. Wie nu het verkwikkende water des levens weigert, zal er in de poel van vuur om smeken. Maar dán is het te laat (vgl. Openb. 20:15; Luc. 16:24-26). Het is de mensen beschikt éénmaal te sterven en daarna het oordeel (Hebr. 9:27). *'Vanwaar*

komt gij en waarheen gaat gij?’ Wat is mijn bestemming? Ben ik op weg naar de hemel, of naar de hel? Er is geen andere bestemming!

Hagar probeerde haar relatieproblemen op te lossen door te vluchten en terug te keren naar Egypte. Hoewel wij begrip kunnen opbrengen voor Hagars vlucht poging, was dit niet de ‘oplossing’ die God in gedachten had: *(...) de Engel des Heren zei tot haar: Keer naar uw meesteres terug en verneder u onder haar hand*’ (vs. 9). Relatieproblemen lossen we niet op door te vluchten. Het ‘vluchtelingenprobleem’ in onze gezinnen en gemeenten zullen we op de juiste manier moeten aanpakken. En dat doen we niet door elkaar de huid vol te schelden, te beschuldigen, te vernederen, te verachten etc. Relatieproblemen kunnen nooit op een vleselijke manier worden opgelost. Elkaar bijten en opeten is vleselijk (Gal. 5:15; vgl. 1 Kor. 3:3). En aangezien de zwakkere in een conflict niet opgegeten wil worden, neemt hij of zij gewond de benen. Conflicten in relaties zijn praktisch onvermijdelijk, ook onder christenen! Conflicten moeten op een ‘geestelijke’ manier worden opgelost. Dat wil zeggen: wij moeten Gods Geest, niet het vlees, zijn werk in ons laten doen. De vrucht van de Geest is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, trouw [geloof], zachtmoedigheid, zelfbeheersing (Gal. 5:22). Dit betekent óók dat aan ons wel eens gevraagd kan worden naar de ander terug te gaan en ons voor hem of haar te vernederen – zoals hier van Hagar wordt verwacht. Voor het vlees is dit teveel gevraagd, het wil en kan dit niet; maar die van Christus zijn, hebben het vlees gekruisigd met de hartstochten en de begeerten (Gal. 5:24). Dit te beamen kost ons niet zoveel moeite, maar als het op de *praktijk* aankomt, blijkt dat het vlees helaas springlevend is. Lees Galaten 5:16-26 nog eens rustig door. Alleen als wij de les van Galaten 5 hebben geleerd, zijn wij in staat stukgelopen relaties te herstellen. In Galaten 6:1 wordt dit door Paulus nog eens duidelijk gemaakt. Mensen die ‘geestelijk’ zijn, kunnen relatieproblemen van anderen oplossen. Iemand die geestelijk en zachtmoedig is, en zich van zijn eigen zondige natuur bewust is [ziende op zichzelf], zal de ander de ‘voeten’ en niet de ‘oren’ wassen als hij in de fout is gegaan.

De Engel des Heren gaf Hagar een geweldige belofte: Hij zou haar nageslacht zeer talrijk maken, zodat het vanwege de menigte niet geteld kon worden. De zoon die ze zou baren, moest Ismaël genoemd worden (d.i. ‘God hoort’), *want de HERE had naar haar ellende gehoord* (vs. 10-11). Vervolgens wordt een karakterstels van hem gegeven. Ismaël zou een wilde ezel van een mens zijn; zijn hand zou tegen allen zijn en de hand van allen tegen hem, en hij zou ten aanschouwen van al zijn broeders wonen (vs. 12). De HERE had naar haar ellende gehoord. Wat een troostrijke woorden. God hoort naar onze ellende. Er is veel ellende in de wereld en misschien ook wel in uw en mijn wereldje. God bevindt Zich niet ergens in de ‘verte’, waar alle ellende aan Hem voorbijgaat. Nee, Hij is volledig op de hoogte van onze omstandigheden. Toen de Israëlieten zuchtten onder de slavernij in Egypte, schreeuwden ze

het uit, zodat hun hulpgeroep omhoog steeg tot God. *‘En God hoorde hun klacht en God gedacht aan zijn verbond met Abraham, Isaak en Jakob. Zo zag God de Israëlieten aan en God had bemoeienis met hen’* (Ex. 2:23-25).

God heeft bemoeienis met een heel volk; maar Hij heeft ook bemoeienis met onze persoonlijke ellende, zoals hier bij Hagar. Zij had zichzelf behoorlijk in de nesten gewerkt, net zoals de Samaritaanse vrouw in het Nieuwe Testament. Dit is voor God echter geen enkele belemmering. Het zijn juist dit soort teleurgestelde mensen over wie Hij Zich wil ontfermen, mensen die schipbreuk hebben geleden in hun leven en van anderen niets meer hebben te verwachten. Eén kort gebed brengt de hemel in beweging. De tollenaar bad: *‘O God, wees mij, de zondaar genadig!’* (Luc. 18:13). God [ver]hoort dit soort gebeden. Hij is niet ver weg. Hij is nabij! Toen het David bang te moede was, riep hij de HERE aan. Tot zijn God riep hij om hulp. Hij hoorde zijn stem uit zijn paleis, zijn hulpgeroep drong door tot in zijn oren (Ps. 18:7).

God ‘hoorde’ niet alleen Davids hulpgeroep, maar Hij ‘neigde’ Zich ook tot hem neer (Ps. 40:2). Een noodkreet in het ‘luchtledige’ is frustrerend en kan een mens wanhopig maken. Het is al geweldig dat wij een God hebben die ons hulpgeroep hoort. Maar Hij buigt Zich ook nog eens over ons heen, zoals een vader of een moeder zich over een kind buigt dat gevallen is of bang is. En dat is helemaal geweldig. Lees ook psalm 107. Boven deze psalm staat: *‘God redt uit alle nood.’* Er is voor God geen nood te groot om uitredding te geven. Ja, zelfs dwazen, die wegens hun zondige wandel en hun ongerechtigheden gepijnigd worden, wil Hij in zijn genade uit hun angsten verlossen (Ps. 107:17-19). *‘De Heer is nabij. Weest in niets bezorgd, maar laat in alles, door gebed en smeking met dankzegging, uw verlangens bekend worden bij God. En de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, zal uw harten en uw gedachten bewaren in Christus Jezus’* (Fil. 4:6-7).

Lachai-Roi

‘Toen noemde zij de naam des HEREN, die tot haar gesproken had: Gij zijt een God des aanziens; want, zeide zij, heb ik hier ook omgezien naar Hem, die naar mij ziet? Daarom noemt men die put: de put Lachai-Roi; zie hij is tussen Kades en Bered’ (Gen. 16:13-14).

God is een God des aanziens. We hebben gezien dat Hij naar ons omziet. Hoewel Hagar geruime tijd bij Abram en Sarai had vertoefd, had zij God door hen niet echt leren kennen. Hier bij de waterbron, in de stilte van de woestijn, heeft zij God ontmoet en Hem leren kennen. Daarom noemt men die put Lachai-Roi, d.i. ‘bron van de Levende, die naar mij ziet’. Hier bij die waterput heeft ze aan den lijve ervaren dat God leeft en naar haar omziet. Helaas kan het zo zijn dat mensen in onze nabije omgeving door ons niet echt een goed

beeld van God krijgen. Wij hebben al snel ons oordeel over hen klaar, als zij niet dezelfde weg als wij gaan. Maar wat laten wij van God en van de Heer Jezus zien in ons leven? Paulus zegt dat wij dragers zijn van een schat (2 Kor. 4:7-10). Die schat bestaat niet uit goud of zilver, maar in het *kennen* van God zoals Hij Zich in Christus geopenbaard heeft. Het is Gods bedoeling dat *Christus* in ons leven gezien wordt, dat *Hij* in ons gestalte krijgt (Gal. 4:19). Wat had Hagar bij Abram en Sarai gezien? List, bedrog, ongelooft, twist, verachting, vernedering, etc. Niet iets om jaloers op te worden! Door ons ongelooft en vleeselijk gedrag benemen we mensen het juiste zicht op God. En verbaasd vragen we ons af waarom zij het op een gegeven moment voor gezien houden. Als *dit* het beeld van God en van Christus is, hoeven wij ons er niet over te verbazen dat ze vroeg of laat de benen nemen.

Hagar heeft bij de bron Lachai-Roï ervaren dat God leefde en naar haar omzag. Dit in tegenstelling tot de afgoden van Egypte, die het werk van mensenhanden waren. Zij hebben een mond, maar spreken niet, zij hebben ogen, maar zien niet, zij hebben oren maar horen niet, zij hebben een neus maar ruiken niet, handen maar zij tasten niet, voeten maar zij gaan niet, zij geven geen geluid met hun keel (Ps. 115:4-7). God leeft en Hij is de God des aanzien, de God die naar mij ziet. Hij hoort, ziet, spreekt en heeft bemoeienis met mij. Ook Sarai en Abram hadden dit moeten weten. God wist heus wel dat Sarai onvruchtbaar was. Zij had op God moeten blijven vertrouwen. In plaats daarvan koos zij voor een andere weg, een weg die haar veel pijn en verdriet heeft bezorgd. Het ironische in deze geschiedenis is dat juist Hagar, haar weggevluchte en vernederde slavin, met een 'geloofservaring' naar haar terugkeerde. Hoe moeten Abram en Sarai zich gevoeld

hebben, toen Hagar vertelde dat zij een ontmoeting met de levende God had gehad en dat Hij haar had gezegd dat de zoon die zij zou baren Ismaël - 'God hoort' - moest worden genoemd!

Het is mogelijk dat wij al lange(re) tijd onze weg met de Heer gaan. We hebben 'kennis' van God en weten uit ervaring dat Hij de 'Almachtige' is. Maar hoe vaak laten wij het ook niet afweten, als we geen uitweg meer zien? In plaats dat wij op God vertrouwen, grijpen wij al snel naar allerlei wereldse middelen. Wij geven God niet de kans Zich in ons leven echt te bewijzen. En dan komt er zomaar iemand bij ons binnenstappen, die een geweldige ervaring met God heeft gehad. Iemand die getuigenis geeft dat God leeft en dat Hij naar ons omziet; ze heeft het persoonlijk ervaren! Iets dergelijks gebeurde toen Maria Magdalena vertelde dat zij een ontmoeting met de levende Heer had gehad. En zij die met Hem geweest waren? Zij geloofden het niet! (vgl. Mark. 16:9-14). Geloven wij nog in de levende en almachtige God? Abram en Sarai geloofden nog wel, maar tot op zekere hoogte. Het was het getuigenis van Hagar, dat hen weer erbij bepaalde dat Zijn Naam El-Roï is, de God des aanzien. Hij is de Levende, die naar mij ziet, die bemoeienis met mijn leven heeft.

Dertien jaar stilte

'En Hagar baarde Abram een zoon en Abram noemde de zoon, die Hagar gebaard had, Ismaël. En Abram was zesentachtig jaar oud, toen Hagar Ismaël aan Abram baarde' (Gen. 16:15-16).

'Toen Abram negenennegentig jaar oud was, verscheen de HERE aan Abram en zei tot hem: Ik ben God, de Almachtige (El Sjaddai), wandel voor mijn aangezicht, en wees onberispelijk; Ik zal mijn verbond tussen Mij en u stellen, en u uitermate talrijk maken' (Gen. 17:1).

Na de geboorte van Ismaël was het dertien jaar stil. Abram kreeg taal noch teken van de HERE. De laatste boodschap die Abram via Hagar had gekregen, was de naam van zijn zoon Ismaël (d.i. 'God hoort'). Hier moest Abram het dertien jaar lang mee doen. Hij had naar Sarai geluisterd en had gedacht langs de weg van het vlees de belofte te kunnen vervullen. Daarmee had hij zich op de grondslag van de *wet* geplaatst. De zoon die hieruit geboren werd, was *naar het vlees*. Dit was echter niet Gods bedoeling geweest. De erfgenaam zou uit Sara – de vrije – geboren worden, door de belofte en op de grondslag van de *genade* (vgl. Gal. 4:21-31).

Als de belofte zegen uitblijft, grijpen wij vaak naar andere middelen. Op onze eigen manier zorgen we ervoor dat we krijgen wat ons is beloofd, en menen dat dit welgevallig is in Gods ogen. De Heer zal ons hiervoor wel prijzen – we hebben immers met 'overleg' gehandeld! (Luk. 16:8). Ja, wij zijn bijzonder vindingrijk, ook als het gaat om onze kromme wegen recht te praten. Abram meende de belofte te

‘versnellen’ door Ismaël bij Hagar te verwekken. In werkelijkheid ‘vertraagde’ hij de belofte. Het schema van God liep hierdoor dertien jaar vertraging op. Beiden waren nu op een leeftijd gekomen dat ze niet meer aan kinderen konden denken. De kracht (potentie) was met de jaren vervlogen (Rom. 4:19). Naar de mens gesproken was het onmogelijk om nog een kind te verwekken, ook niet bij een bijvrouw! Maar dit is nu juist waar God ons hebben wil: als wij niets meer van onszelf verwachten, kan Hij in actie komen. Dán kan Hij laten zien dat Hij de levende en almachtige God is: El Sjaddai, d.i. God, de Almachtige.

Er wordt niets gezegd over deze dertien jaar van stilte. Hagar was met een boodschap naar Abram en Sarai teruggestuurd. El-Roi, de ‘God des aanzien’ had met haar gesproken en haar zoon moest Ismaël (‘God hoort’) worden genoemd. God had hierdoor als het ware gezegd: Mijn oog is op jullie gericht. Ik ben de levende God. Ik zie jullie, ik hoor jullie en Ik heb bemoeienis met jullie! Hieraan heeft Abram zich vastgeklampt en tegen alle hoop in heeft hij geloofd, opdat hij een vader van vele volken zou worden, volgens wat gezegd was: Zó zal uw nageslacht zijn (Rom. 4:18). En [nu] niet [meer] zwak in het geloof lette hij niet op zijn eigen al afgestorven lichaam, daar hij ongeveer honderd jaar oud was, en niet op het afgestorven zijn van de moederschoot van Sara; en hij twijfelde niet aan de belofte van God door ongeloof, maar werd gesterkt in (of door) het geloof, *terwijl hij God heerlijkheid gaf* en ten volle verzekerd was, dat wat Hij beloofd heeft, Hij ook machtig is te doen (Rom. 4:19-21; vgl. Hebr. 11:11).

Het Nieuwe Testament gaat volledig voorbij aan de periode dat de aartsvader ‘zwak’ was in het geloof. God spreekt liever niet over onze ‘zwakheden’. Dertien jaar heeft hij nodig gehad om zijn geloofsoog weer op GóD te vestigen. Nu weten we [uit het N.T.] wat zich in deze dertien jaar heeft afgespeeld! Abrams geloof werd beproefd, *opdat God erdoor verheerlijkt zou worden* (Rom. 4:21a). God wil in en door ons verheerlijkt worden. Beproevingen moeten we dan ook niet ontvluchten, zoals Hagar deed; of op een verkeerde, ongelovige manier proberen op te lossen, zoals Abram en Sarai deden. Laten we proberen op een positieve manier tegen beproevingen aan te kijken. Ik zeg niet: 'Keep smiling' (blijf lachen) als je wegzakt in ellende en zorgen. Laten we nuchter blijven, beproevingen maken ons 'bedroefd' (1 Petr. 1:6). Maar als we in [het] geloof overeind blijven staan in de vuuroven van de beproeving, is dit tot lof en heerlijkheid van Jezus Christus (1 Petr. 1:6-7). Toen Sadrak, Mesak en Abednego in de brandende vuuroven werden geworpen, was dit heus geen pretje! Maar toen ze er ongeschonden uitkwamen, omdat ze op God hadden vertrouwd, was dit tot heerlijkheid van God (Dan. 3:15-29). In een periode van beproeving wordt duidelijk wie wij zijn. Waar zoeken wij dan onze hulp? De wereld zegt: Help jezelf! De zwakke in het geloof neemt zijn toevlucht tot zijn naaste en zegt: Help mij. Maar de sterke in het geloof zegt: ‘Ik hef mijn ogen op naar de bergen: vanwaar zal mijn hulp komen? Mijn

hulp is van de HERE, die hemel en aarde gemaakt heeft' (Ps. 121:1-2).

Na dertien jaar nam God de draad weer op met Abram en openbaarde Zichzelf aan hem als God, de Almachtige (El Sjaddaj). Opnieuw kreeg hij de belofte dat God hem uitermate talrijk zou maken. Deze belofte werd nog eens ‘bekrachtigd’ met een eeuwig verbond. Als we deze geschiedenis overdenken, dan komen we onder de indruk van de wegen die God met de zijnen gaat. Ook aan *ons* heeft Hij Zichzelf geopenbaard. Buiten het feit dat wij God als de Almachtige kennen, is Hij de God en Vader van onze Heer Jezus Christus en ook *onze* God en Vader (Ef. 1:3; Joh. 20:17). Abraham en zijn nakomelingen – het volk Israël – kregen het land Kanaän tot een altoosdurende bezitting (Gen. 17:8). Israël werd gezegend met materiële en aardse bezittingen. God heeft ons christenen zoveel *meer* gegeven. Wij zijn gezegend met alle geestelijke zegening in de hemelse gewesten in Christus (Ef. 1:3). In Christus zijn wij uitverkoren vóór de grondlegging van de wereld (Ef. 1:4).

Er is nog een verschil met de aartsvader. God zei tegen hem: ‘(...) wandel voor mijn aangezicht, en **wees** onberispelijk’ (Gen. 17:1b). Wij **zijn** echter reeds heilig en onberispelijk vóór Hem, d.i. voor zijn aangezicht (Ef. 1:4b). Dit heeft met onze uitverkiezing in Christus te maken. God ziet ons in *Christus* aan. Wij zijn aangenaam gemaakt in de *Geliefde* (Ef. 1:7). Omdat Hij heilig en onberispelijk is, zijn wij het ook. Hij heeft ons tevoren door Jezus Christus tot het zoonschap voor Zichzelf bestemd, naar het welbehagen van zijn wil, tot lof van de heerlijkheid van zijn genade (Ef. 1:4,5). Het is Gods wil dat wij als zonen bij Hem zullen wonen. Dát is Gods grote doel met uw en mijn leven. In Efeziërs 1 wordt onze *positie* in Christus benadrukt. Omdat wij zonen *zijn*, mogen wij nu ook als zonen *wandelen* voor Gods aangezicht. Dit wordt vanaf Efeziërs 4 benadrukt. Dáár gaat het over onze praktijk, onze wandel (Ef. 4:1,17,22;5:2,8,15). Heiligheid is de vrucht van de verkiezing (J. Calvijn). Onze positie in Christus moet handen en voeten krijgen in ons leven. Daarom zegt Paulus: 'Ik vermaan u dan (.), dat u wandelt waardig de roeping waarmee u bent geroepen' (Ef. 4:1).

God is met Abram tot zijn doel gekomen. Toen God Zich na dertien jaar in genade aan hem openbaarde, kon hij niet blijven staan. Hij wierp zich op zijn aangezicht (Gen. 17:3). Iets dergelijks overkwam Paulus toen hij zich met God en zijn raadsbesluiten bezighield. In aanbidding boog hij zijn knieën voor de Vader <van onze Heer Jezus Christus> (Ef. 3:14). Als wij ons met deze liefdevolle en genadige God bezighouden, kunnen we niet overeind blijven staan. De God die naar mij ziet en die bemoeienis heeft met mijn leven, doet mij in aanbidding neervallen.

Abram en Sarai hebben door alles heen ervaren dat God de Almachtige is. Hij is El Sjaddai. Hij is in staat zeer overvloedig te doen boven alles wat wij bidden of denken (Ef. 3:20). Laten wij dus ook de belijdenis van de hoop onwankelbaar vasthouden, want Hij die

beloofd heeft, is getrouw (Hebr. 10:23). Hem zij de heerlijkheid in de gemeente en in Christus Jezus, tot in

alle geslachten van alle eeuwigheid (Ef. 3:21). Amen.

Oorsprong: [PC 29-03-2008](#)

[Oude Sporen 2008](#)